

Jari Lindström

Eduskunta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Työllisyyden kuntakokeiluista HE 43/ 2021 vp

Pyynnöstä tuon esille havaintojani liittyen työllisyyden kuntakokeiluihin.

Haastatteluista yleisesti

Kuntakokeilualueiden ja kuntien haastattelut on suoritettu pääsääntöisesti Teams-yhteydellä. Olen tavannut kaikki alueet vähintään kerran ja toinen haastattelukierros on nyt menossa. Ensimmäisen haastattelun ajoitus osui aikaan ennen kokeilujen alkua ja siinä keskityttiin alkaviin kokeiluihin ja sen tuomiin haasteisiin.

Toinen kierros keskittyy jo konkretiaan eli siihen mitä alueilla tehdään. Kyse voi olla toimintatavoista, prosesseista asiakaspalveluissa, toimitilaratkaisuista ja ylipäättään siitä kysymyksestä, että ”mikä muuttuu” ja ”mitä tehdään toisin”. Ministeriön toiveena on, että ennen kesälomakauden alkua saisin tuotetuksi kokonaiskuvan siitä, mitä milläkin alueella on menossa kokeilujen tiimoilta.

Kokeilujen teemoja

Luettelen yleisesti esille nousseita kokeiluteemoja. En tuo esille kaikkea siksi, että kartoitus on vielä kesken, koska syvempi haastattelukierros on vasta alussa. Mutta tästä saa hyvän kokonaiskuvan siitä mitkä teemat ovat *ainakin* esillä kokeiltavina teemoina:

- sote + työllisyyspalvelut ja niiden yhteensovittaminen ml. työkykyohjelma
- yritys- ja työnantajapalvelut
- työllisyys-, koulutus- ja osaamispalveluiden yhteensovittaminen
- OMA-valmentajuus tai työhönvalmentajuus
- maahanmuuttajat
- osatyökykyiset

- dynaaminen hankintajärjestelmä (työllistämisen näkökulmasta)
- ruotsin ja muun kielisten palvelut
- digitaaliset ratkaisut, teköällyn hyödyntäminen

Näiden edellä lueteltujen teemojen sisällä voi sitten olla niihin likeisesti yhteydessä olevia yksittäisiä ratkaisumalleja ja niiden kokeilemistä, esim. digitaalisuuden hyödyntäminen piilotyöpaikkojen etsimisessä.

Havaintoja

Haastatteluissa on käyty yleisesti läpi kunkin alueen tilannetta, mahdollisia haasteita ja onnistumisia.

Yleinen tilanne on selkeästi positiivisen puolella. Tekemisen meininki ja into on selvästi havaittavaa. On kuitenkin hyvä tuoda esille alueiden eritahtisuus ja erilaiset valmiudet olla mukana. Osa alueista on hyvinkin pitkällä, johtuen mm. siitä, että he ovat jo aiemminkin olleet mukana vastaavan tyyppisissä kokeiluissa. Osa alueista vasta opettelee uutta ja pohtii, mitä ja miten pitäisi toimia. Tässä suhteessa alueiden sisällä ja alueilta ulos tapahtuvalla ajatusten vaihdossa ja vertaisoppimisessa on erittäin suuri merkitys.

Pieni kunta voi ”ketteränä” toimijana löytää hyviä käytänteitä ja toimintatapoja ja jakaa niitä suuremmille kunnille. Ideoiden kehittäminen ei ole siis pelkästään suurten kuntien vastuulla vaan toimivia ajatuksia voi tulla mistä tahansa, myös kokeilujen ulkopuolelta.

Myös sellaiset alueet, jotka eivät ole mukana työllisyyden kuntakokeilussa, ovat olleet mukana haastatteluissa, verrokkeina. Hyviä käytäntöjä ja ideoita on tarkoitus kerätä kaikilta ja jakaa kaikille, kokeilualueiden ulkopuolelle.

Alueita tuetaan Kuntaliiton, TEM:n ja KEHA-keskuksen valmistelemilla Työllisyysklinikoilla ja valmennuksilla, joiden päätehtävä on vertaisoppimiseen kannustaminen ja verkostoitumiseen tähtäävä ote.

Kuulemani palautteen perusteella tuon esille myös seikan, joka aiheuttaa suurta huolta ja laittaa pohtimaan nykyisten työvoimapalvelujen vaikuttavuutta ja toimivuutta asiakkaan kannalta.

On käynyt ilmi, että TE-toimistoista kuntakokeiluihin siirrettyillä asiakkailla oli haastattelu-/suunnitelmavelka varsin suuri. Isojen kaupunkien eli ns.

kuutosten osalta suunnitelmia oli päivittämättä tai tekemättä kokonaan peräti 60 - 80 %.

Olen nyt pyytänyt kaikilta kunnilta tarkempia tietoja asiasta. Minulle jo nyt saapuneiden vastausten perusteella tämä ongelma on varsin merkittävä myös pienissä kunnissa. Voidaan puhua keskimäärin noin 50 % suunnitelma-velasta. Vain harva alue/kunta pääsee tuon alle. Pienin prosentti, joka tietooni on toistaiseksi tullut, on Seinäjoki-Ilmajoki alueen 12,5 %. Suurin velka on toistaiseksi Helsingissä, noin 80 %. Helsinki on saaneet tätä jo kurottua umpeen ja tällä hetkellä heidän lukunsa on noin 60- 70 %.

Koronan on sanottu olevan syynä tilanteeseen. JTYPL:iin tehtiin koronan vuoksi poikkeuksia TE-toimistojen velvollisuuteen haastatteluiden järjestämisessä. Poikkeussäännöksen perusteella TE-toimistoilla oli enemmän harkintaa haastatteluiden järjestämisessä. Poikkeukset olivat voimassa ajalla 1.5.2020 - 31.1.2021.

Mutta on myös kerrottu vuosien aikana kasaantuneista ”suunnitelmavelloista”, jotka eivät selity koronalla. Voi sanoa, että kokeilut lähtivät takamatkalta ja tämä velka on tärkeä huomioida, kun arvioidaan kokeilujen vaikutusta.

Kunnilla ja alueilla on myös erittäin selkeä ja yksiselitteinen toive hallitukselle. Tulevasta puoliväliriihestä odotetaan päätöstä siitä, että vastuu työllisyyden kokonaisvaltaisesta hoidosta siirtyy pysyvästi kunnille.

Tämä viesti on yksimielinen ja tuolla päätöksellä on vaikutusta ennen kaikkea motivaatioon, mutta myös kykyyn suunnitella tulevaa. Moni myös viestii, että ”tämä on viimeinen kerta” kun kokeillaan ja että tästä pitää seurata jostain pysyvää.

Kunnioittaen,

SUOMEN KUNTALIITTO

Jari Lindström
projektikoordinaattori